

ORADEA-MARE (N. VÁRAD)
25 iunie st. v
6 iulie st. n.

Ese in fiecare duminică
Redacțiunea:
Strada principală 375 a.

Nr. 26.

ANUL XXXI.
1895.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{3}$ de an 5 fl.
Pe $\frac{1}{4}$ de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei

V. A. Urechiă.

Bărbatul al cărui portret ilustrează pagina această, este unul din fruntașii cei mai bine cunoscuți ai nămolului românesc. Dacă ar fi să-i presintăm cu de-amănuntul toată activitatea, nu ne-ar ajunge paginile unui număr întreg al revistei noastre, căci îl vedem lucrând de odată pe mai multe terenuri, cu un zel ce-și reclamă stima și

admirațiunea tuturor. Activitatea sa de pretotindeni inse se intruneșce într'un singur scop, care este deșteptarea, respândirea și afirmarea culturai naționale; din acest punct de vedere avem să să redactăm și noi schițele de mai la vale.

Nu întâia-ora facem această. Au trecut trei-șeci de ani, eră încă la începutul existenței „Familiei“, când i-am publicat portretul și biografia. De atunci națiunea română a innaintat mult; luptătorii ei din vremile acele au murit ori au îmbătrănit. Urechiă n'a îmbătrănit, pērul — ce-i dreptul — i-a devenit sur, dar spiritul seu a remas tot plin de energie și neobosit. Intocmai ca și atunci, astfel și astăzi îl întâlnim pretotindene, stăruind cu aceeaș rivnă și lucrând de o potrivă cu tinerii, ca bărbat de litere, ca profesor și ca om politic. Numai fisicul i s'a schimbat; schimbarea această se infățișează prin noul portret de pe pag. această.

V. A. Urechiă s'a născut in Moldova la Peatra lin 1834. Remas orfan de

tată, in etate de 6 ani, ș-a făcut studiile elementare și gimnasiile in Iași; cele universitare la Madrid, incheiându-le la Paris, unde a luat și licențiatul in litere.

Intors in patrie, a fost numit profesor de istoria și literatura română la facultatea de litere din Iași; de unde, la 1865, trecu in aceeaș calitate la universitatea

din București. Încă din vremile acele a inceput să se ocupe și de literatură, publicând mai cu sēmă scrieri beletristice prin revistele și diarele de atunci. Tot încă de pe atunci a stăruit să se infințeze câteva societăți culturale și anume: Ate-neul Român din Iași care a produs apoi pe cel din București, Societatea pentru învățatura poporului român, Societatea Transilvania pentru ajutorarea studenților de dincóce de Carpați, Societatea macedo-română, in cari a ocupat funcțiuni innalte; ba a avut o mare parte și la intemeierea Societății Academice române, fiind pe timpul acela lângă ministrul de culte Stefan Goleșcu director general al acelu minis-teriu.

Activitatea sa literară se imparte in științifică și literară. In știință cultivă istoria, cu graiul ca profesor la universitatea din București, cu condeiul ca autor al multor publicațiuni. A scormonit ani indelungi prin archivele mănăstirilor din țēră și prin altele din

V. A. URECHIĂ.

străinătate și a scos la lumină o mulțime de documente de însemnătate mare pentru istoriografia română. Lucrările sale cele mai importante pe terenul acesta sunt: *Vięta* și *Operile* lui Miron Costin, *Istoria școlilor române* și *Istoria Românilor* care se publică încă.

Pe terenul literar a debutat cu o serie de conferențe literare, cu novele și mai cu sēmă cu piese teatrale, dintre cari unele au avut un succes mare. Locul prim compete dramei în 5 acte „*Vornicul Bucioc*”, care s'a represintat pentru primă-öră la Bucureși în 1867, sub direcțiunea lui C. Dimitriadi, cu un succes förte mare; atât infășoșarea figurelor istorice, cât în deosebi limba chronicarilor au cucerit tot auditorul. Un succes pöte și mai mare a avut comedia „*Odă la Elisa*” într'un act, jucată la 1869 și publicată atunci și în colönele „*Familiei*”; în acēsta autorul a intrat în vięta socială, de unde a scos câteva scene förte drăgălașe. Piesa a fost tradusă și în limba italiană. Din celelalte piese amintim: „*Curtea lui Neagoe vodă*” dramă în 4 acte, jucată la 1875; „*Porcarul și Măria Sa vodă*”, piesa „*Marțial*”, comediile: *Balul mortului*, *Alecsandri la Mirceși* (publicată întēiu în „*Familia*”) și altele.

Operele sale complete s'au publicat la 1882; acele inse cuprind numai lucrările literare. O culegere intręgă a tuturor scrierilor sale ar avē o întindere de cel puțin cinci-đeci de volume.

Acest spor mare, fireșce că numai prin o muncă neobosită s'a putut dobândi. Și când il mai veđi luând parte activă la töte mișcările culturale-naționale, trebuie să te miri cum are timpul fisic să pötă publică din an în an atâte volume?!

La Academie, din care face parte de la început, mult timp a ținut postul de secretar general, mai de multe ori a fost vice-președinte al Academiei și președinte al secțiunii istorice, membru în felurite comisii și nimeni n'a făcut atâte conferințe și comunicări ca dēnsul.

La universitate, vechiu profesor de istorie, își indeplineșce cu mare succes misiunea; e unul din fruntașii Ateneului Român, unde are titlul de vicepreședinte și ține în fiecare an cel puțin o conferință; Societatea Geografică română asemenea il are între membrii și conferențiarii sei, iar Teatrul Național în comitetul ei; ține discursuri la Societatea macedo-română; e președinte förte sērguincios al Ligei culturale, întreținēnd pentru scopurile ei corespondență apröpe cu toți bărbaiii de frunte ai străinătății și represintă România la multe congrese de științe, precum și la congresele de pace.

În politică tot astfel ocupă un loc de frunte. Fost ministru, secretar general, senator și deputat, totdeauna membru influent al parlamentului, a ținut multe discursuri bine aprețiate.

Ori de câte ori și ori unde se iveșce la ordinea țilei vr'o idee națională seu culturală, în țēră seu în țērile vecine locuite de români: numai decât apare și figura simpatică a lui Urechiă să-i dea spriginul cu tötä căldura inimei sale, cu condeiul și cu graiul, făcēndu-i propagandă între ai noștri și în străinătate, stăruind cu zel neobosit pentru dobândirea invingerii dorite.

Trudit de munca țilei, il veđi sēra cu dōmna soție, la reprezentațiile Teatrului Național, incuragiānd pe tinerii noștri autori dramatici și actori, felicitānd pe toți și bucurāndu-se de progresul primei scene române.

De-o extremă amabilitate, are inima pururea deschisă pentru ori ce idee românescă și o căldă stringere de mână pentru toți cei ce vin a-i cere sucursul în cauza națională.

I. V.

Elenei din Ardeal.

*Dēcă me gândesc la tine,
Blāndă 'n visele-mi senine,
Gānditöre imi apari;
Cum pe-o liră sfārimată
Plāngi vięta-ți sbuciumată,
Tu femeec cu ochi mari!*

*Pentr'a tale visuri sfinte
Rēnd pe rēnd le sapi morminte,
Rēnd pe rēnd le 'ngropi plāngēnd;
Și ca Sapho lāngă mare,
Vērsānd lacrimi amare,
Lāngă ele stai cāntānd!*

*Șciu durerea ta cumplită,
Cāci durerea e ursită
Pentru-un suflet de poet;
Tu deplāngi o lume 'ntręgă,
Dar de-a lumei jalei, dragă,
Nu veđi cum te stīngi incet?!*

*Prea ești inse simțitöre!
Dēcă ađi din pept îți mōre
Un vis drag, iubit și sfānt:
Altul fă ca să-ți apară,
Și în suflet să-ți rēsarā,
Pentru ce să stai plāngēnd?*

*Dēcă primăvéra-o flōre
Se usucă 'ncet și mōre,
Că e tömnă, poți să cređi?
Dēcă vre-o speranță-ți sbōrā
Și 'n mormēnt ți se cobōrā,
Altul n'ai să mai sperexi?!*

*Lasă dar a ta durere,
Ce e vis, tu șciți că piere,
Lumea merge 'n calea ei...
Și-i pēcat ca să suspine
Chiar un suflet ca și tine
Pentru ómenii mișei!*

EMILIU SABO.

Cugetări.

Bucuria cea mai mare, incāntarea cea mai amēțită de plăcere, beția cea mai insuflețită, nestimata cea mai strălucitöre, comóra mai bogată, vecīnicia fără margini este totuș numai și numai singurā iubirea.

Montegazza.

*

Cea mai mare dintre minuni este dragostea!

Hoffmann de Fallersleben.

*

Omul are aci pe pāmēnt numai doue clipite și jumētate: una să zimbescă — alta să osteze — și numai o jumētate ca să iubescă; căci la mijlocul acestei clipite mōre el.

Jean Paul.

*

O operă de artă vrē să fie considerată ca o femeie iubită. Cu cât o privim mai mult, cu atât ni se pare mai frumoșă.

I. Ontano.

Mama lui cea frumoasă.

Novelă originală.

Gn aripa de-a stânga, de cătră grădină, a unui palat grandios, într'o chilie mobilată cu lăuce, târziu, la orele 12 din noapte, ardea încă lumină.

Gémurile a doue ferestri erau deschise, și prin ele intră un parfum îmbătător de flori, care mereu se respândia peste întregă odaie.

Pe măsă de scris, în stil renaisense, ardea o lampă, a cărei lumină incungiurată de un glob albastru, dădea întregi chilii aerul magic al unui palat fermecat. Rațele arginții de lună, cari mereu se strecorau prin ferestri, unindu-se cu lumina albastră, și mai tare întâriau acésta ilusie.

Intr'un fotoliu, lângă măsă, ședea perdut în cugete un tiner. Rădemat cu capul pe mâna dréptă, în stânga ținea o scrisóre deschisă, ale cărei litere fine trădau mână femeiescă.

Lumina lampi se revérsă de sub glob asupra scrisorii, iar fața lui aplecată érá mai mult în umbră și numai profilul stâng se lumină încátva de rațele frânte prin albastrul globului.

Prin feréstă deschisă intră un fluture de noapte rătăcit și se aședă pe margimea scrisorii. Póte că l'a atras parfumul fin, ce eșiă din aceea, făcându-l să creďă că vre-o flóre îl chémă prin mirosul ei.

Contele Egmond stătea nemișcat, nu observă nimic. Impregiurimea magică par' că și-a estins și asupra lui farmecul. Și cum stătea așa nemișcat, ca impetrit, ai fi cugetat că este o figură din castelul farmecat ce se află sub influința somnului de 100 ani.

Pe cât de liniștit și fără vieță părea esteriorul, pe atât de viu și vehement ardea în internul inimei sale. Ca figurile unui caleidoscop, așa de iute veniau treceau și în continuu se schimbau naintea ochilor lui sufletești niște chipuri de mult trecute și uitate, dulci și iubite, din dillele copilăriei sale.

Deodată caleidoscopul se opri.

Îcóna ce i se arată érá atât de cunoscută și atât de adânc imprimată în inima lui Egmond, încât la ivirea ei își simția inima deschidându-se... uită presințele și trăind în trecut, totă scena o petrecu iarăș, tocmai așa ca și atunci. N'a uitat nimic, tóte le vedea, tóte le petrecea și simția tocmai ca întâia órá, până 'n aménunțele cele mai mici.

În acest moment cilindrul lampi poeni și cădú hárburi pe măsă. În Italia se susține, că la asemenea întéplări se rumpe o sërmană inimă. Italianca superstițioasă atunci își face cruce, și se rógă cu evlavie pentru „la povarina“.

Contele tresări din visurile sale. Oftă, apoi sculându-se, se apropiă de feréstă. Afară tocmai apărea prima raďă a aurorei.

Egmond aruncă o privire distrasă asupra tabloului ce i se infășoșia, dar în acest moment érá nesimțitor față de frumsețile naturei.

Ridică scrisórea la buze, și sărutându-o ferbinte, ceti cu jumătate voce, acuma a patra órá în acésta nópte :

„Iubitul meu fiu !

„Voința mea a fost, să nu ți se inmanueze acésta hártie până ađi. Când vei primí-o, eu de mult am încetat a mai fi între cei vii; dar memoria mea, iubirea ce ai păstrat-o întotdeauna pentru mine, me îndreptățește a crede, că vei ascultă cu atențiune aceste din

urmă cuvinte ale mele, și vei indepliní ultima mea dorință !

„Fiul meu ! Spiritul mamei tale, care atât te-a iubit, se adreséză din mormént cătră tine !

„Sânt despărțită de voi cu corpul pentru eternitate; dar iubirea mea va fi în veci cu voi.

„Nu face Egmond, că mâna mea iubitóre cândva să fie silită a se trage de la tine. Mântuește pe tatăl teu sërmanul, mântuește pe sora ta fragedă și streină de luptele și de suferințele vieții, mântuește numele nostru, numele vechiu și onorat al Wildischilor de abisul plin de suferințe și dispreț, ce-i așteptă !

„În fața morții crude, tóte amintirile dulci referitoare la tine, și tóte cele întunecóse privitoare la viitorul ameninșător se deșteptă în mine.

„Un an lung ți-am dat, să-ți probezi inima și norocul. Nici prin cel mai mic semn séu amintire n'am voit să me apropiu în acest timp de tine, ca să-ți aduc aminte rugămintele mele, datoriele tale !

„Acuma inse a trecut anul !

„Ochii mei stinși véd, inima mea rece simte și șcie, că ce ai căutat, n'ai reușit să afli.

„Norocul, iubirea, nici odată nu le afli când le cauți; ele stau ascunse și atunci își ies în cale, când de mult ai încetat a mai crede în existența lor.

„De nou me întore deci acum cătră tine !

„Liniștea, onórea dillelor ultime a tatălui teu bértrân, viitorul, norocul favoritei mele le depun în mâinile tale, și le voi cere în sémă de la tine când ne vom întélni, sus...“

Ací Egmond intrerupse cetitul.

Obosit se rădímă pe lemnul ferestrii.

Familia Wildisch érá una dintre cele mai vechi și mai nobile în Germania.

Órecând Wildischii dispuneau de avere imensă, și cu tóte că în cursul timpului moștenitorii au perdut fórté mult prin jocul pasionat de cărți, care zăcea ca o bółă moștenită în acésta familie, totuș mai dispuneau de atâta avere, cu care înaintea lumii erau cređuți tot aceiași milioneri ca în vechime.

Acésta bółă familiară erupse inse cu tótă furia în contele Erich, tata lui Egmond, pe care tot mai tare îl cuprindea cu brațele-i de polyp, până când îl făcu nesimțitor, apathic, față de ori ce se întéplă ori vedea în giurul seu, afară de cărți. Vieța cu tóte grigile și cu tóte farmecile, énsași fericirea, pentru contele Erich aveau numai un înțeles și numai un nume: cărțile.

Dar sórtea neindurată puse piciorul și pe pragul vechiu al castelului Wildisch. Stéua norocóasă începuse a cădé. Nu lipsia mult, ca să se pérđă de tot.

Unica speranță ce o mai susținea plutind d'asupra abisului, érá Egmond.

El, unicul din familia sa, din norocire n'a moștenit natura tătă-ne-seu, precum nici esteriorul aceluia.

Contele Erich avea statură mijlocie, care nu posedea nimic deosebit. Ceea ce érá mai frapant în tótă ființa lui, erau ochii.

Tótă fața lui, fugitiv privită, avea espresiune banală, și totuș în acelaș moment reoglinďă un ceva caracteristic, despre ce nu șciai de loc: ce e și de unde vine.

Numai după întélniri mai dese putea străimul să afle trăsutura remarcabilă, ce de la început i-a atras atențiunea, fără să fie în stare a da de izvorul ei. Ochii ! Ei erau acel izvor misterios, cari prezentau o

enigmă neexplicabilă, care involuntar deșteptă până la gradul cel mai mare interesul privitorului, de a pătrunde și a scrută internul lor mistic. Oglinda lor clară reflectă fidel simțemintele interne așa precum ele se deșteptau și iarăș dispăreau. Dar pe fundul izvorului în veci se vedea o umbră a unui simțemânt, ce diferia de ori care altul.

Dacă privitorul psiholog și-ar fi concentrat totă atențiunea numai asupra aceluia unic punct, reflectat de către oglinda ochilor contelui, ar fi vădut acolo un dor ardător, un dor învăpăiat, fără ca să sémene cătuș de puțin nici cu un dor ideal, dar nici cu văpaia dorului sensual... Și afară de consăngenii familiei Wildisch și a cunoscuților intimi, nici n'ar fi fost în stare nime a descifra acest sphinx de simțemânt. Eră dorul cărților de joc, de roulette, séu cum îl numiau Wildischii între sine: demonul familiei lor.

Acest demon făcù, ca contele Erich să-și aducă familia până la marginea ruinării.

Egmond, cum am đis, a remas scutit de acest blăstēm familiar. În vênile lui curgea sângele mamei sale, și cu acesta împreună primì în sine spiritul curat, clar și neatins de nici o patimă al familiei Hessburg, care eră familia mamei sale.

Petrecându-și contele Erich aprópe întréga viétă la mésa de joc hasard, educațiunea copiilor — a lui Egmond și o soră mai mică — o conducea mama lor, de sine se înțelege, în spiritul familiei sale proprie.

Contesa Wildisch își iubiá asemenea copiii, dar construcțiunea fină, aprópe transparentă a ficei sale, îi asigură aceleia totuș locul prim în inima îngrijiată a contesei, și acésta îngrijire de mamă o făcea, ca față de mica contesă să păstreze o deosebită delicateță, ceea ce pretindea de la totă impregiurimea favoritei sale. Astfel aceea deveni favorita desmerdată atât a mamei, cât și a tuturor celor din casă.

Așá trecură anii copilăriei. Egmond intrase în al 22-le an, soru-sa în al 17-lea.

El se dezvoltase frumos ca un brad; măreț, nobil și tare atât fisiceșce cât și în caracter, eră un tip de bărbat frumos.

Soru-sa remăsese tot ca mai înainte, o ființă gingașă. Primăvéra a 17-a eră primăvéra cea mai frumoasă în viétă contesei Hulda, căci deodată cu primele flori începù a se deșteptă și inima ei

Iubiá întâia-óră și eră iubită. Nici o piedecă nu se punea în calea amorului și fericirii sale; dar contesa-mamă, care șcidea ce periclu îi amenință, numai sub aceea condițiune se invoi la acésta legătură, ca să aștepte cu cununia mai un an, aducénd ca pretecest etatea tineră și mai ales construcțiunea gingașă a logodnicei. În realitate inse ea sperá la căsătoria lui Egmond cu o verișóră avută, ca astfel să póta ambilor fii asigurá viétă și confortul de mai înainte și un traiu fără grigi și liniștit.

În cartea sortii inse altfel eră scris.

Inima iubitóre de mamă încetă a mai bate. Ângerul nemilos al morții a stins viétă ființei celei mai bune.

Lovitura acésta surprindétóre și infricoșată produse în familia întrégă desperarea cea mai nemărginită.

(Va urmá.)

AURELIA PĂCĂȚAN-RUBENESCU.

~~~~~

După mărimea regretelor pe cari le lasă în urmă-și se mesóră valórea unui om.

Cântă doică! . . .

Cântă doică! . . . Despărțită
De copilul teu iubit,
Stórce-ți altuia viétă,
Scumpul teu amor, plătit.

Și pe când lipsit de sînul
Și de cchii tei blajini,
Scumpul teu odor se stinge,
Móre singur prin străini,

Fiul de bogat, copilul
Pentru care te-ai jertfit,
Legănat de doue mame
Dórme dus și fericit.

RADU D. ROSETTI.

Respuns

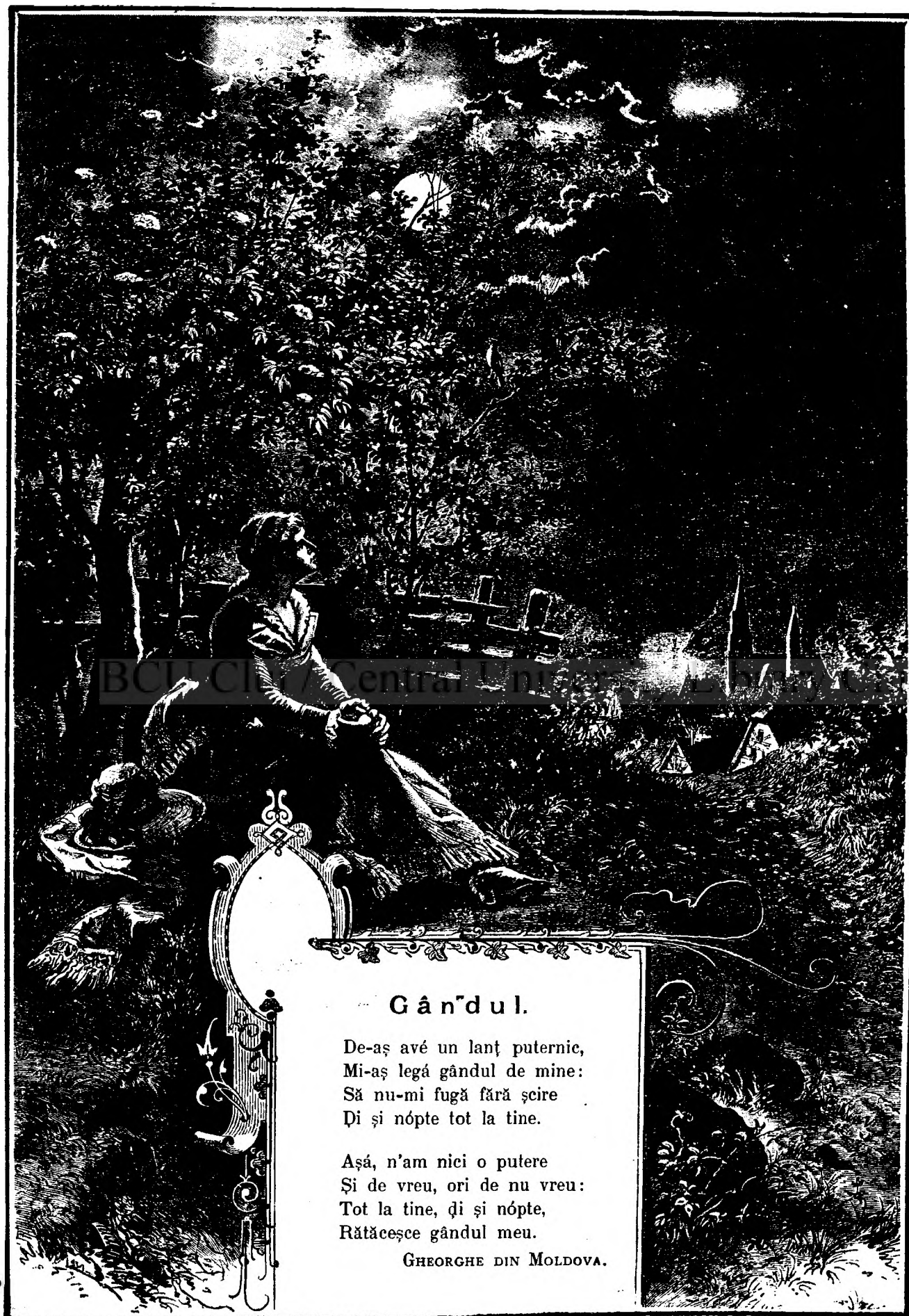
la cele ce spun dușmanii femeilor.

VI

Dacă luăm inse starea noastră din trecut și până astăzi, va trebui să ne convingem că în păturile unde iubirea a fost condusă de natură și neinfluențată decât de bunul simț și înțelepciunea înăscută a unui popor, în acele părți a fost cea mai mare fericire, ómenii cei mai normali și deștepți și moralitatea cea mai mare; eșind tóte cu bine; în acele inse în care alți factori au intrat, iubirea a fost cu totul sfărmată și alungată, corupțiunea cea mai mare a intrat, iar sufletele au devenit adevărate iaduri și orgii, — ómenii de pe aici nu-i vedem decât închinându-se cu mētanii din cer până 'n pământ la Dđeu și plătind cu bani pécatele lor. Fiecare din aceștia o eră în sine o otravă și un factor de corupție a societății; neavénd nimic sfânt din simțire, neînțelegénd iubirea, neresp. ctând nimic și severșind până și crime pentru a-și puté face gu tul; iar la urmă viétă de călugărie și averile lăsate pe la mănăstiri, afară de multe care din adevărata piositate sânt date, pot să ne dee cea mai bună sémă de moralitatea ce eră. Partea corupátóre, eră în totdeauna bărbatul, femeia fiind victima sa. Pe dēnsa n'o întrebá nimene de are voință, eră un lucru care fără cea mai mică conșciință, iarăș în închisórea ei se aruncá. În starea acésta de sensualism a boeriei și burghesiei învechite în đile rele, de sigur că nu se putea iubi, ființa lor întrégă eră o degradare omenescă — de unde mai putea și femeia să fie fericită, ea unéltă de despreț, cui putea împărtăși curata iubire a ei — unde mai putea invétá iubirea!?

Iubirea e în acelea timpuri ca o flóre rară care abiá putea găsi pământ să creșcă în locurile cele mai laturase și mai curate. În sus, în jos, erau scări pe care puteai găsi iubirea séu nu; băteai la o casă, o puteai găsi, băteai la đece, nici nu șciseau ce însemnézá ea, — póte tocmai copilița cea mai fragedă decât ar fi fost întreată, ar fi șciut a-ți spune; dar și aceea eră dusă la mănăstire séu măritată după voia părinților, și astfel în mijlocul datorielor ce i se impuneau, a casei și a copiilor, uitá ce a fost dragostea și de care altă dată muriá; nebăgând în sémă și omorînd în alții, în copiii ei aceleasi frumoșe simțiri; care nu erau privite decât cu despreț, ca lucruri próste séu diavolești.

Gândul.

De-aș avé un lanț puternic,
Mi-aș legá gândul de mine:
Să nu-mi fugă fără șcire
Ți și nópte tot la tine.

Așá, n'am nici o putere
Și de vreu, ori de nu vreu:
Tot la tine, ți și nópte,
Rătăcește gândul meu.

GHEORGHE DIN MOLDOVA.

Esistă inse un fel de dragoste bătrânescă, patriarchală, între căsătoriții burghezi, cari neavând atâția bani ca boerii ca să-și caute de suflet și pôte nici acele principii, petreceau viața după lege în adevărate virtuți, pôte tot așa să fi fost și în timpul boeriei celei vechi românești — iar ca expresie acelei dragosti bărbatul îi dicea femeii „soră“ iar femeia „frate“ bărbatului ei, dîcîndu-și intotdeauna „dta“.

Femeile, afară de unele aristocrate care-și duceau viața mai ușoră, unele fanariote — se istorisește cum un tiner orte frumos: Iancu Stolnicu, a fost furat de o cucună în Iași și dus la moșia sa unde l'a ținut închis trei ani; îl iubiă și-l ținea ca pe un copil, dar lui nu-i eră dragă de și eră frumoasă, el plîngea de multe ori cerînd să-l lese și ea nu șiea ce să-i facă de supărare; până ce într'o nópte a scăpat ș-a fugit, dar nici odată n'a putut să șie nici numele ei, nici moșia cum se chemă; — iată ce-și puteau incuviința pe atuncea și femeile cele mai mari, în modul cel mai prost natural — afară de acestea aristocrate cum dic, femeia română inse, femeia burghesă retrasă și închisă în casă cu fetele ei, eră tot ce putea fi mai vir'uos și curat. Un domn, fiu de burghes din Suceva, își aduce aminte din copilărie pe când erau încă românii în flóre, la o nuntă, de ce indignare erau cuprinși părinții, că au jucat niște militari cu fetele lor: au pus mîna pe fetele lor! Din acestea și din multe altele șcim cum în incinta familiei femeia păstră virtutea cea mai mare ca la anticii romani.

La romani în timpul de demult puține vom șci de ale iubirei; statul eră intocmai ca și un stup al cărui popor nu trăia atâta pentru instinctele sale, ci munciă pentru susținerea speciei, neamului seu — de aceea nici cîntece în popor, nici o mitologie fermecătoare, omenescă, spirituală ca la greci; religia, legea totul, eră pentru a se hrăni, înmulți, a se susține și a se luptă să nu piără; totul e strict calculat pentru puterea de viață vegetativă; sufletul se întărește însuși numai pe acesta de a o apără; tocmai pe urmă din temelă această se dezvoltă spiritul trebuitor.

Se pôte dice că românii la început eră un stat de ordinea cea mai de jos, decă n'am vedé în scopul vieții lor: tactul și instinctul trăit conform calculului celui mai genial. Virtutea și numai virtutea eră tot ce se cerea: virtutea de cetățean, virtutea de luptător, virtutea femeiescă; eră punctul de a-i conduce prin viață la femeie ca și la bărbat. Iar ceea ce-i formă astfel, eră că conducerea statului la început eră însași religia — statul în tot timpul era ocupat a-și sevărși ocupațiunile lui religioase ce reprezentau fel de fel de cerinți în viață, intocmai precum și la noi în administrația țerii aceeaș rînduieală s'a păstrat; pilăriele, spătăriele, păhărniciile și alte investigațiuni, și numai în timpul de resboi eră mai abătută de la această; iar ca și bărbații, femeile de altă parte, tot întru prosperarea statului și a familiei își sevărșiau oficiile religioase ale lor, altele avîndu-le comune cu bărbații, luau parte la sacrificii și serbări ca și ei. Investite cu așa atribuțiuni demne și serioase, inițiate în tóte ale vieții, nici nu se putea ca temelă vieții lor să le fie de altfel. Relațiunile lor cu bărbații erau cele mai stricte; în templul bonei Dea nu avea voe să intre nici un bărbat, precum nici în acel al lui Hercules nu aveau voe să intre femei, de ciudă se spunea, ce avea deul pe femei: că venind el insetat la Roma și vrînd să bé din izvorul deei lor, ele l'au alungat. Nu eră nici pe departe asemănare cu cele ce erau la greci.

Se pôte inchipui statul lor mic, cum eră la început, cu un roi perfect ce merge să-și facă lumea lui în alt stup — compus din ómeni maturi și cumiți — intocmai ca și niște insurăței ce nu se însoră din ómeni prea tineri, dar coți și cu principii solide luate de acasă, astfel că ei prin înțelepciune, pe urmă ușor vin a-și iscodi cele ce le trebuie pentru a-și întemeia cu siguranță fericirea pe viitor; intocmai precum Numa șie cu atâta fineță a face poporul seu așa de ascultător și virtuos prin religia și superstițiile pe care el a știut așa de bine a se profita; se pôte dice că geniului acestui om este a se atribui culmea de mărire a poporului roman.

Iubirea la ei e religioasă, e un instinct al naturii de a se înmulți, ca și la popórele vechi orientale din care au eșit, făcînd parte din religiune. La ei nu domnește Cupido séu Eros ca la Greci, ce străpunge inimile ómenilor cu săgéta și face când vré din ómeni orbi, proști și nenorociți; ci domnește cultul lui Venus cea veche séu mai apoi a Venerei, — o iubire cu totul de altfel; iar decă vei căută bine, la or ce deitate mai mare a lor, găsești acest atribut de fructificare și amor — cultul deității grecești când vine, al Venerei liciliane nu are nimic nici acesta de ideal, ci e basat pe acelaș sensualism ca și la celelalte popóre antice din orient.

Din cultul acesta al Venerei la romani au ajuns fórté multe remășițe până la noi, în cîntece și altele: atribute de paseri, flori, precum și înțelesuri de cuvinte în cîntece, obiceiuri cari vorbese o limbă fórté înțelăsă aceluși aprofundat în specialitatea această; tot pe aice trebuie s'o căutăm și pe „frunđa“ noastră „verde“ începutul cîntecelor noastre: „frunđa verde și iar verde“, „frunđa verde verde“ amintirea aceluși cult al mirtei — tot verde și verde, care a jucat așa rol în serbările lui Venus cea veche și nouă, care reprezentă nu numai iubirea secelor dar și iubirea între cetățeni; mirta servind ca simbol al iubirei și concordiei; în templul acestei Verus; prin mijlocul mirtelor s'a făcut împăcarea între resboitorii Romani și Sabini, sub Tarquiniu. Aice și în laurii verđi a lui Jupiter ce a fost strîns legate prin tótă viața statului de religia lor, precum și alte plante sacre, este loc a se căută destule frunđe verđi ale noastre cîntate de preoți la parade și remase ca amintire până ađi în popor.

De și povestea mergea că românii se trag din Venerea și Enea de la Troia, dar abia Cesar îi face aceștia veneri, templul cel dintîi, considerându-se ca scoboritor direct al acelei familii din Albalonga, strănepot al lui Enea. Dar și cultul acesta străin inse aduce deproralisație precum și celelalte culturi imporate cu cel dionisic în cap — cădînd la cel mai mare sensualism în ceremoniele religioase care se intreveđe clar și la noi în pături de ale poporului, păstrate în amintirea lui. Se vorbește inse în tradițiuni de aceea iubire dulce și credincioasă dintre unii soți, care-l făcea pe unul, decă îl pierdea pe celalalt să-i umble rătăcind pe urme, ca turturica și să nu aibă liniște pân' la mórtea sa — între acestea e legenda lui Picus, care a ajuns și la noi. Tocmai mai pe urmă la clasa înaltă a romanilor prin cultul aceleiaș veneri și prin literatura grecească vine amorul adus de poeți, dar care și acesta ajunge la degradare și se întemplă căderea lor, iar un poet ca Ovidiu pentru a nu mai otrăvi publicul este exilat la Constanța, în România de ađi. Despre acestea, la noi nu pôte fi nici o șcire, pătura rustică din care sîntem născuți nu ne-a transmis decăt virtutea cea

mai veche, incarnată în ei, în țările noastre, alături cu aceea ce aveau de religios.

Bărbatul la romani a fost inse totdeauna stăpân și femeia l'a iubit și i-a fost credincioasă din deprinderea cea veche, care face și astăzi încă virtutea femeilor noastre române, iar în Macedonia s'a păstrat ea dintei, în totă originalitatea sa. Să se observe spiritul în cântecile Macedoniene, se va găsi ceva cu totul deosebit de al nostru; poezia lui e mai mult morală, serioasă, înțeleptă, decât poetică și amoroasă, e statornică și vieța curată a lor; nu găsești bucurie și expansiuni, dar cugetări minunate, — priviri clare și precise de viață, transmitere directă a poporului roman. Cu cine vine poporul nostru de dincóce în atingere că pierde sensualismul amorului religios care în unele țări de ale noastre așa de tare se cunoșce — și devine așa de poetic și ideal în iubire, acesta este a se cercetă.

Cu toate acestea și aici în popor, unde femeia este așa de uitată și de cântată, sclavajul, injosirea începe îndată ce se va mărită. Femeia nu are voie să-i țină bărbatului tu, — nici pe nume, ci îl titulează ca pe un patron dîcîndu-i bădică séu bădiță; femeia trebuie să tragă bărbatului ciobotele în semn de supunere, în noaptea nunții, (acesta e ceva slav) și el se face a-i da cu bețul, ca semn că atata va fi bătută (e ceva roman.) Nu găsești delicateța de iubire a germanului, care își vede femeia asemenea lui, ba și mai pre sus, de care atât de frumos spune în Nibelungen-Hagen e un apărător al femeii, cavalier — germanul, curțile franceze hultuite cu Goți și Franci, cavalerii formați prin aceștia, au început apărarea ei. A dice „tu“ la germani, este a legă iubirea între doi, a-i face deopotrivă și egali; germanul și mamei sale îi dice tu, prin iubirea comună ce-i legă, pe când amorul, din respect cătră părinți, la noi ne instrăinează de ei — tot astfel va trebui să fie și cu amorul din respect al femeii cătră bărbat — séu în cazul cel mai bun, o adorațiune din partea ei, când el o merită și care-i dă deplină putere să facă ce va vré — dar pe câtă vreme el nu-și va ține frumosul rol, nu va puté fi decât temutul stăpân. Acelea ce se spun în balade, ca „Păunașul“, despre femeia ce ș-a luat pe altul, sînt de puțină importanță în cercetările acestea, pentru cine le înțelege, o baladă ca acesta și altele, avîndu-și punctul de plecare în mitologii și nu în viața de toate zilele la român.

ELENA VORONCA.

Poesii populare.

Ma mánat mama la vie,
Dup'un fir de temelie,
Temelie nu d'afai,
Num' un fir de busuioc,
Și-l pusei la badea 'n clop,
Suratu năsăluica,
Me spuse cătră maica,
Maica spuse la surori,
Surorile cătră frați;
Frații me luară 'n braț'
Și me băgară 'ntr'o ladă,
Pe ladă or pus lăcată,
Pe lăcat' un stan de pétră.
Io cotai pē-sub râtez,
Vedui sóre rēsărind,
Fete 'n trii locuri jucând,

Tótă fata-i cu voinic.
Num' al meu e supérat,
Cu clopu pe ochi lăsat.
Cu cisme negre 'nealțat.
Cumpérate din cetate.
Cu trii zloți și jumătate.

Din Vălani. Auđitá de la Saveta Sferle.

— Bade. pentru ochii tei,
M'or urtt părinți mei,
La fântánă nu me mánă.
La pirlaz nu-mi dau rágaz,
Cótă bade să te las.

— Lasă-me mândruța deu,
Că ție ți-a pără reu,
Că-i ședé cu țiua 'n prag,
Cu firușu tras în ac,
Și nu-i cósă, nici mánecă,
Ci-i plánge și-i suspină,
După mine ți-i uită,
Dór' mi-i vedé undeva.

— Frunđă verde de juară,
Rea veste-o vinit în țeră,
Să mērgă feciorii iară —
Și-am un bade tinerel,
Și m'oi află făr' de el.
Face-l'aș călugăraș,
La mánăstire la Blaș,
Face-mi-l'aș mēr gutiu,
Să mi-l pun la căpétéiu.
Reu me tem că mi l'oi perde,
Că l'am mai perdut odată,
Și l'am cotate lumea tótă,
L'am găsit la bolda scrisă.
Und' erá dragostea 'nchisă,
Me rugai boldașului,
Să-mi deie cheițele,
Ca să-mi scot dragostile.

— D'astă séră pe 'nsérat,
Bade mi-te-am așteptat,
Cu cină și cu lumină,
Și cu patu spre hodină;
Déc' am vedut că nu vii,
Pusei doru 'n căpétéi,
Când erá la mēdă-nópte,
Am visat un vis de mórte:
Că náframa ta cea nouă,
Am visat-o ruptă 'n doue.
— Mándră, mândrulița mea,
Mințești ci nu-i ruptă 'n doue,
Ci-i ruptă inima ta;
Te temi, că nu te-oi luá,
Dar io-atuncea te-oi luá,
Când mie mi-i numără:
Erba după doue lunci,
Cóma de la doi cai murgi,
Pēru de la doi vinici;
Dar atunci și nici atunci,
Când a face plopul nuci,
Și răchita mure dulci.

Culese de:

ALB.

Acésta poezie mi s'a spus așa, precum se cîntă în vremele mai bătrâne, înainte cu v:re-o 20 de ani; mi s'a đis inse că tinerii o cîntă acum într'o altă variantă. Varianta acésta încă nu o-am auđit. Poezia e culésă tot din Vălani, — de persóuă nu-mi mai aduc aminte.

Pe calea ferată.

Obosit de muncă, am primit cu plăcere invitațiunea unui prieten să me duc a petrece la el câteva zile.

El sta la țără, aproape de oraș; călătoria până acolo era ușoară și plăcută, căci se putea face pe calea ferată.

Îmi place călătoria, mai cu seamă cea scurtă, fără bagaje multe, când n'ai nici un lucru și mergi numai a-ți face niște ore bune.

Me așteptam dar și acum la niște momente plăcute și-mi inchiuiam câte și mai câte glume aveam să născocim.

Prietenul meu e insoțit și are o nevastă foarte draguță, veselă și priimitoare de oșpeți.

În mijlocul unei grădini umbrăse, casa lor se ascunde ca un cuib al fericirii, care nu se resfață în ochii lunei, dar încălzește cu dragostea sa pe toți cei ce se apropie.

Se înțelege dar că totdeauna me duceam acolo cu plăcere și aduceam amintiri foarte plăcute.

Urcând în cupeu, găsii acolo o damă tineră cu doi copii, un băiat cam de 6—7 ani și o fetiță de vr'o 5—6. Dama era frumoasă și copiii curăței. Din vorbele acestora aflai, că se duceau la bunica.

La bunica! Cu ce bucurie rostiau ei vorbele aceste! Părea că fericire mai mare nu este 'n lume, decât a se duce la bunica. Neastâmpărul îi făcea zglopii și săriau resfățați prin cupeu.

Câte-odată se apropiiau de mamă și o tot întrebau, că departe-i încă bunica? Iar ea le răspundea cu un suris de fericire, să fie pe pace, că au să sosescă în curând și decă s'or purtă bine, bunica le-a da zahăr și turtă dulce.

Câteva minute se molcomiră, dar apoi nerăbdarea începă de nou și mai tare.

Vădând că bieta mamă nu mai e 'n stare să-i stăpânească, scosei din bonbonele ce-aveam la mine și le dădui câteva.

De n'aș fi făcut! De aici s'a urzit pățania mea.

Bonbonele le-au făcut nespūsă bucurie, încât au început să jöce, să sară și să fugă.

Nu le-a mai păsat, decă me lovesc, me calcă, ori imi murdăresc hainele; fugiau într'una, până ce-au mâncat toate bonbonele.

Atunci s'a apropiat întăiu băiatul și m'a întrebat, decă cunosc pe bunica? Apoi ceru să le mai dau bonbone. Și fără să aștepte răspunsul meu, imi apucă bastonul de abanos, îl sui călărește și începă să fugă prin cupeu; dar la întörcere, locul fiind strimt, bastonul se rupse 'n doue. Mama se rușină grozav și sărind la băiatul incremenit, acesta mănca o bătaie strașnică, ceea ce stărni un plânset ce-mi asurđiă urechile, încât în cele din urmă a trebuit să vin eu a-l molcomi cu o nouă serie de bonbone și să asigur eu mama că bastonul, pe care-l cumpărasem cu 5 fl., n'a costat mai nimica.

Fetița, de sigur voind să repareze ce-a stricat frate-seu, veni fricosă la mine și me privi cu ochi ru-

gători. O luai în brațe. Incuragiată, ea imi trase din cap pălăria nouă-nouă să se uite 'n ea, dar o scăpă din mână și vrënd s'o ridice, sări iute jos și — hop! — căđu pe ea, turtindu-o chiar în mijloc.

Catastrofa acăsta avu drept rezultat, că băiatul încetă cu bocitul și apucă a rite de-i curgeau lacrimile. Rideam și eu, ca să resfir incurcătura mamei, care nu mai șciea ce să facă cu copiii.

Și ca s'o incredințez și mai mult, că nu sânt suferat, chieamai băiatul la mine. Acela nici una nici doue, imi sări iute pe genunchi, de-acolo la gât și începă a me sărută.

Mamă-sa, genată afară din cale, i strigă să se dea numai decăt jos, că nu se cade ce face; dar acela nici că se mișcă și me ținea strins.

Soru-sa, vădând cât de bine stă acolo frate-seu, se urcă și ea, acătându-mi-se de vestimente, și lăsând pretotindene urmele degetușelor sale unse de chocoladă. Și ca să nu arate nici-ea mai puțină dragoste decăt frate-seu, me sărută 'n față des, des, încât eram curat văpsit.

În situația acăsta comică, me apucă un ris, de nu mai puteam. Copiii rideau împreună cu mine, urmând a me sărută și a-mi lăsă pe față semnele dragostei lor. Mama lor inse se mânia foc și se mai suferind purtarea copiilor, mi-i smulse cu sîla de la gât, ceea ce produse spintecarea cravatei de care ei se țineau morțiș.

În momentul acela locomotivul flueră și nu peste mult sosirăm la stația până unde călătöriam.

Ca cel ce scapă dintr'un naufragiu, me dresai cum putui, apoi imi luai rămas bun de la dómna și copiii sei. Ea imi ceru scuse pentru purtarea necuviinciosă a copiilor; dar acăsteia strigau că și ei se coböră, că iată bunica colo.

Ajutai dómnei, dar copiii nici decăt nu voiau să se dea jos, decă nu-i ieu în brațe. Ce aveam de făcut? Îi luai și me coborii astfel.

Prietenul care me așteptă la gară, vădându-me aducând doi copii, sta inlemnit și se uită mirat acuş la mine, acuş la dómna pe care o insoțiam.

Am avut ce povesti și ce ride la mesă.

De atuncia, decă am să călătöresc undeva pe calea ferată, mai întăiu me uit decă sânt ori ba — copii în cupeu?

IOSIF VULCAN.

Proverbe.

Când iei făină din sac, gândește-te c'o să dai și de fundul sacului. (Slovac.)

*

Îi e drag ori cui un lucru pe care a muncit ca să-l facă. (Francez.)

*

Cine onoreză pe părintele seu, pe sine se onoră. (German.)

*

Venatul e mai ieftin în piață decăt în pădure.

*

Din calomnia cea mai absurdă rămâne în totdeauna ceva. (Francez.)

Apel literar.*

In decursul timpului, de când me ocup cu adunarea literaturii populare române, mi-a succedat a aduna mai multe poezii populare și despre *Avram Iancu*, și așa voi acum să le public pe toate într-o broșură separată.

e ore ce inse numărul poeziilor adunate de mine nu e până intru atâta de mare ca să formeze o broșură destul de considerabilă, pe de altă parte știind prea bine că 'n sinul poporului nostru se vor mai fi aflând încă foarte multe poezii despre *Iancu* și consoții sei, cari nu-mi sunt cunoscute: de-aceia m'adrez, prin șirele de față, către toți românii și românele din Transilvania și Ungaria, cari cunosc astfel de cântece, cu rugămintea să binevoiescă a mi le trimite mie până la 1 septembrie an. c. ca să le dau și pe acelea publicității cu cele ce le-am adunat eu.

Totodată rog pe toți domnii și dăminele, cari vor binevoi a-mi trimite asemenea cântece, să noteze numele persoanelor de la cine le-au auzit, precum și a comunei și comitatului, in cari locuiesc persoanele respective.

Afară de-acesta, fiecare trimițător e rugat să esplice cu de-amănuntul toate cuvintele, cari i s'or pără că nu sunt tuturor Românilor cunoscute, precum e bună oră cuvântul *gără* din versurile:

Numai caru Iancului
Șede 'n culmea dealului,
Nici nu sue, nici coboră,
Ci șede pe loc de *gără*.

Sucéva (Bucovina) 28 iunie 1895 st. n.

SIM. FL. MARIAN.

LITERATURĂ și ARTE.

Știri literare. Dl *Ioan Turcu*, protonotar al comitatului Făgăraș, va publica într'un volum descrierea excursiunilor sale pe munții Țării Bârsei și a Făgărașului. — Dl *Valeriu Ursianu* a scos la lumină in București un volum de poezii, sub titlul „Amintiri”. — Dl *C. N. Toneanu* a tipărit asemenea la București „Tratatul de drept comercial” partea III, volumul I. — Dl *I. D. Aronovici*, major din geniu in armata României, a publicat o broșură intitulată: „Inotarea și explicațiunile ei”. — Dl *I. T. Ghica* a publicat la București o broșură intitulată „24 ianuarie 1859” conferință ținută in sêra de 4 februarie 1895 la Paris.

Premiile Academiei Române. In sesiunea generală din 1898 se vor decerne următoarele premii: *Premiul statului Eliade-Rădulescu*, de 5000 lei, celei mai bune lucrări scrisă in limba română asupra următorului subiect: „Considerațiuni istorice și geografice asupra Basarabiei înainte de 1812, cu deosebită privire asupra Hotinului, regiunii centrale și Bugiagului. Prima organizare a Basarabiei după aneșare și urmărirea organizărilor succesive până astăzi. Familiile boerșeci române remase in Basarabia și istoricul lor de atunci încôce. Etnografia și introducerea coloniilor străine și dezvoltarea lor. Biserica și elementul românesc și străin in cler. Instrucțiunea publică. Statistica. Mișcarea lite-

* Tote țiarele române din Austro-Ungaria sunt rugate a reproduce Apelul acesta in colonele lor.

rară românească și neromânească, precum și dezvoltarea artei. Topografia actuală a Basarabiei, cu lista tuturor satelor, riurilor etc. Industria, comerțul și mijlocele de comunicațiune. Folklorul la românii din Basarabia. Monumente istorice și resturi arheologice. Modificările in graiul românesc de la aneșare încôce. Termenul presintării manuscriselor la concurs va fi până la 1 septembrie 1897. — *Premiul G. Sau-Marin*, in suma de 2000 lei, dimpreună cu procentele acestui fond până la acordarea premiului, celei mai bune lucrări scrisă in limba română asupra următorului subiect: „Considerațiuni asupra comerțului României cu țările străine atât la Orient, cât și la Occident, începând cu secolul XVI până la anul 1860. Terminul presintării manuscriselor. 1 septembrie 1897. — *Premiul prințesa Alina Știrbei*, pentru cea mai bună carte de lectură pentru școlile secundare. Acesta carte va cuprinde in întea parte descrițiuni ale naturii și ale puterilor naturii și in a doua parte narațiuni despre evenimentele istorice insemnate și despre viața bărbaților celor mari ai națiunii române și ai altor popore. Descrițiunile seu narațiunile vor fi seu bucăți originale seu traducțiuni bine făcute. In tot cazul alegerea se va face din tot ce literatura românească seu străină posedă mai clasic și va avé in vedere dezvoltarea iubirii naturii și a simțemintelor patriotice și virtuose. Premiul este de 8.500 lei, in care sumă se cuprinde premiul autorului și cheltulile tiparului. Terminul presintării, 1 septembrie 1897.

Chimia drului I. C. Istrati in franțuzeșce.

Intr'o recensiune a dlui Ștef. Mihăilescu asupra cursului elementar din chimie al dlui dr. Istrati, dsa. reproducând părerile unei reviste franceze care la sfârșit espimă dorința de a vedé tradus in limba franceză acest manual, a ăis că autorul pôte fi sigur de succesul lucrării sale, indata ce va fi izbutit a străbate peste hotar și că edițiunea franceză va resbună pe cea originală română. Acesta s'a și realizat și in tómma trecută manualul de chimie românesc a și apărut revêdut și inmulțit in limba franceză, formând astfel o carte didactică de primul rang. Această carte a fost aprobată nu numai de ómenii de știință din Franța, dar vedem că și literatura germană îi dă o deosebită atențiune. Astfel unul din cele mai importante jurnale speciale din Germania, „Chemiker Zeitung”, se ocupă intr'o recensiune detaliată cu chimia domnului dr. Istrati.

Săpături noue la Adam-Klissi. Făcându-se noue săpături la Adam-Klissi, s'a găsit, la o adâncime de doi metri, un capac de mormânt, compus din patru părți, de pètră șlefuită. Piètra s'a păstrat bine și e sculptată in mod artistic cu diferite flori. Pe o parte a capacului se citeșce, in litere gravate, următórea inscripție in latineșce: „Deilor nemuritori. Luciu Emiliu Verus din legiunea XIII gemina, a trăit 9 ani și 8 luni cu Elia Marchina, nevêsta sa. Modestus Emilius Verus, in timpul proconsulului Emilius Verus, fiului din partea tatălui. A bine meritat de la tatăl!” Capacul acesta de mormânt datéză prin urmare de pe timpul lui Vespasian, in secolul al 3-lea după Christos.

Statul român pentru pictori. Cetim in „Timpul”, că in urma angajamentului făcut cu direcția regiei monopolurilor Statului pentru decorarea vapoarelor cumpèrate de regie, dl pictor C. Artachino va face castelul Peleş și mănăstirea Curtea de Argeș, iar dl Stefan Luchian mănăstirea Tismana și biserica Trei-Erarchi din Iași. Dilele acestea dnii Artachino și Luchian vor plecă in localitățile respective. Ceialalți pictori au ca angajamente să facă diferite peisage și vederi din țerà.

Cine a inventat tiparul? Pân' acum se credea, că inventatorul tiparului a fost Gutenberg; numai italianii reclamau această invențiune în favorul conaționalului lor Pamfilio Castaldi. Acum primim o notiță scosă din „Fóia Diecesană“ dela Caransebeș, care susține că dl architect Adrian Diacon a găsit în ruinele fôstei colonii romane Bersovia lângă Bocșa nu departe de Timișóra niște probe necontestabile, că Romanii și în deosebi cei din legiunea IV Flavia Felix deja în secolul al II-lea după Cristos au cunoscut tipariul cu litere mutabile și că în castrul stativ din Bersovia s'au și servit de el. Această descoperire epocală, spune notița, a fost examinată de doi membrii ai Academiei Române, cari au aprobat-o; nu ni se indică înseși și numele acelor academicieni.

O broșură. A eșit de sub tipar la Brașov în tipografia A. Mureșianu: Cuvântare către locuitorii din comuna Foventea în comitatul Sibiiului, ținută de Daniel R. Cordescu. Testamentul și Amentorul.

TEATRU ȘI MUSICĂ.

Știri musicale. Reuniunea română de musică din Sibiiu a dat în duminica trecută un concert la Seliște, în sala cea mare a școlii capitale. — *Tinerimea studiósă română din Lugos* va aranja la 10 iulie n. concert în grădina otelului „Concordia“; după concert va urmá dans.

Societatea pentru fond de teatru român, precum am anunțat, va ține anul acesta adunarea sa generală la Brașov. Românii de acolo, intruniți în o conferință, au salutat cu cea mai viúă bucurie dorința Societății d'a merge de asta-dată la Brașov; s'a și ales un comitet pentru organizarea festivităților. Comitetul acesta s'a constituit alegându-se președinte dl Virgil Onișiu, secretar dl dr. Iosif Blaga; apoi a adresat comitetului Societății dorința ca adunarea să se țină la sfârșitul lui septembrie ori la începutul lui octombrie, fiind atunci timpul cel mai potrivit. Comitetul central respectând motivele locale, va dispune dar ca adunarea să se intrunescă la toamnă, la terminul pe care-l va ficsă comitetul aranjator din Brașov.

Despre musica noastră poporală. Diarele bucureșcene scriind cu entuziasm despre debutul corului sibian la București, dl A. D. Xenopol răspunde în „Evenimentul“ din Iași; că „decă (bucureșcenii) au auzit pe corul sibian cântând arii românești, acesta se datorește faptului că corul din Iași, făcând excursiuni în Transilvania, a deșteptat la românii de acolo gustul muzicii naționale, care înainte de anul 1890 erá cu totul neglijat acolo“. Dl D. Xenopol rătăcește și esageréză; căci corurile noastre mai bine de 25 de ani cântă melodii poporale românești, printre cari în timpul din urmă au primit și câteva armonisări de ale dlui Musicescu, cântate de corul dsale pe când cu concertele sale prin unele orașe din Transilvania și Bănat.

Corurile române din Fabric și Maere au luat parte la serbarea ținută pentru sfințirea stégului reuniunii „Typographia“ a culegătorilor de litere din Timișóra la 29 și 30 iunie. Ambele coruri au cântat câteva piese, care au fost mult aplaudate din partea lumii imense ce s'a adunat.

Actori români pe scena maghiară. În comitatele din Bănat există o însoțire pentru spriginirea trupelor teatrale ambulante maghiare. Spriginul acesta se

dă din bugetul orașelor, prin urmare orașele aleg trupa. Anul acesta e vorba să se dea trupei lui Petru Deac, care — după afirmațiunea diarelor maghiare — de origine e român; primadonna în trupă, dșóra Gizela Vlad, ne spun aceleași diare, asemenea e română.

Un nou cor vocal. Afliám din „Dreptatea“, că la Ciuchiciu în Bănat s'a înființat un nou cor vocal în popor, sub conducerea învățătorului I. Belea. Noul cor a cântat întêia-óră la serbătórea Rusaliilor.

BISERICĂ ȘI ȘCOLĂ.

Știri bisericesti și școlare. În Pr. Ssa episcopul Mihail Pavel, la concursul ținut în joia trecută, a dăruit și de asta-dată 6000 fl. pentru ajutorarea a 60 de preoți diecesani, cari au dotațiuni mai slabe. — *Românii gr. c. din Bistrița* au cumpărat mănăstirea minoriților și au schimbat-o în biserică gr. c. română. Sfințirea se va face în august de către mitropolitul dr. Victor Mihali. — *Deputatul br. George Vasileo* din Bucovina a ținut în senatul imperial o cuvântare pentru înființarea unui gimnasiu românesc séu clase paralele în Cernăuți, apărând totodată și pe studenții români de acolo în contra persecuțiilor ce li se fac. — *Dl Vasile Pahone* din Borgo-Rus, comitatul Bistrița-Năséud, a fost promovat la universitatea din Budapeșta la gradul de doctor în științele juridice.

Diecesa Orăđii-mari. Concursul. Joi la 4 iulie n. s'a ținut concursul pentru primirea alumnilor în teologie, în seminarnl de băeți din Oradea-mare și în internatul Pavelian din Beinș. S'au primit în teologie 12 tineri, dintre cari 1 va merge la Budapeșta, 2 la Strigoniú, 5 la Oradea-mare, 2 la Sătmar și 2 la Ungvar. În seminariul de băeți din Oradea-mare s'au primit gratuit și cu jumătate de plată 44. În internatul Pavelian din Beinș s'au primit gratuit 18, cu jumătate de plată 16 băeți.

Gimnasiul din Beinș. Esamenele de maturitate s'au ținut în zilele din urmă a lunei lui iunie; reprezentant al diecesei a fost canonicul Paul Vela, comisar ministerial profesorul Henric Finály din Cluș și pro-directorul Cornel Nátafalusy. Numarul maturisanților a fost 24; din aceștia au cădút 6 ênși.

Gimnastul din Năséud. Esamenele de maturitate s'au ținut în sêptemána trecută. S'au presintat 30 de studenți; dintre aceștia la examenul scripturistic s'au respins 5; din cei 25, la examenul oral, 1 s'a declarat matur cu eminență, 2 maturi cu bun, 8 maturi cu indetulire, iar 13 s'au respins și anume 10 la repetarea examenului din câte un obiect la 3 luni și restul de 3 pe un an.

Gimnastul din Blaș. Inchiderea anului școlar s'a făcut la 26 l. c. cu mare solenitate, la care a luat parte și Esc. Să mitropolitul. Intêiu s'a ținut liturghie, apoi tinerimea și corpul profesoral s'au intrunit în sala gimnasilă. Mitropolitul a adresat tinerimei o cuvântare, apoi s'a început cetirea clasificărilor și împărțirea premiilor. La sfârșitul anului școlar au fost la gimnasiu 509 studenți; clasele I, II și III au fost paralele.

Școla de fete a Asociațiunii. Esamenele în școla civilă de fete a Asociațiunii transilvane s'au ținut la 26 și 27 iunie n. Succesul a mulțumit pe toți și s'au adus complimente bine meritate corpului profesoral. După sfârșirea tuturor, părintele Z. Boiu, ca delegat al comitetului Asociațiunii, a rostit o envên-

tare, la care a răspuns directorul școlii dl dr. V. Bologa. La 28 iunie n. s'a ținut încheierea solemnă a anului școlar. Primim și programul școlii pe anul școlar 1894/5, din care vedem, că în anul trecut numărul elevilor a fost 79 și anume: în clasa primă 13, în a doua 21, în a treia 25 și în a patra 20. În cursul completat 11 eleve. În internat 64, dintre care unele au studiat în școla elementară a Reuniunii femeilor române de acolo.

Gimnasiul gr. or. român din Brașov. *Esamele de maturitate* s'au ținut la 1, 2 și 3 iulie n. Consistoriul archidiececan a fost represiriat prin dl dr. Ilarion Pușcariu, ministeriul de culte prin dl Téglás Gábor, director la școla reală din Deva. Din 26 de maturisanții, 3 s'au retras din cauză de bôlă; au eșit maturi cu forțe bine 3, maturi cu bine 9, maturi cu suficient 7, iar 4 au fost respinși până la septembrie.

Di Moian la București. Dl D. A. Laurian, secretarul general al ministeriului instrucțiunii publice, a vizitat, scrie „Timpul” atelierele de lucru manual de pe lângă școlile normele de institutori din capitală și a ramas încântat de progresele ce s'au făcut în scurtul timp de doi ani de când există atelierele acestea conduse de dl G. Moianu, directorul acestor cursuri. Se știe că cursurile acestea, create prima dată în Suedia, au de scop să dea întieiu elevilor școlilor normale noțiunile teoretice privitoare la lucrul manual, această industrie casnică atât de necesară populației rurale, apoi să perfecționeze pe acești viitori institutori cu practica lucrului manual, pentru a pute aplica, la rândul lor, cele învățate și școlărilor lor. Dl Moianu s'a ocupat cu atâta pasiune de cursurile acestea, că elevii dsale au căpătat o dragoste nespūsă pentru lucrările manuale și dovêda cea mai bună pentru această, dl Laurian a găsit-o în espoșiția acestor obiecte executate de elevi.

Internatul Reuniunii femeilor române din Brașov. *Esamenul practic* cu elevele internatului Reuniunii femeilor române din Brașov s'a deschis de protopresbiterul V. Voina. Elevele, scrie „Gaz. Trans.”, au fost examinate mai întieiu din croit și din cusut la mașină; apoi elevele s'au examinat din igiena practică a casei; a urmat esaminarea teoretică și practică a buucătăriei. Într'o odaie laterală erau espuse lucrurile de mână lucrate de elevele internatului în cursul anului. Resultatul tuturor a mulțumit pe toți. Dșora Carolina Teclu, directoarea, care a propus croitul, cusutul și igiena practică; precum și dșora Maria Bogdan, care predă diferite studii, au fost felicitate.

Studente române de drept. Am scris și noi astă-iernă, că la academia de drept din Kecskestet doue fete române studiează dreptul. Acum putem s'adaugem, că amêndoue au și terminat cursul prim. Aceste studente sânt dșorele Hermina și Valeria Curtuș, fiecele avocatului Moise Curtuș din Arad.

Asilul Elena Dômnă din București. Esamele s'au încheiat și elevele lăsate în internat au fost duse în sêptemâna trecută la mănăstirea Brebu, din județul Prahova. Anul acesta cursurile școlilor din Asil vor incepe numai pe la începutul lui novembre, din cauza reparațiilor radicale care se fac.

Școla comercială română din Brașov. Esamele de maturitate s'au ținut la 26 și 27 iunie n., fiind de față ca comisar de la ministeriul de instrucțiune dl Carol Kakujai, de la ministeriul de comerț Francisc Koos și din partea consistoriului mitropolitan din Sibiu dl Nicolae Strêvoiu, președintele eforiei. Dintre 27

elevi, scrie „Gazeta Tr.”, 3 au cădut la esamenul de clasă, 2 au cădut la scripturistică, iar 1 s'a retras. Deci la esamenul oral de maturitate s'au prezentat 21; dintre aceștia s'au declarat forțe bine maturi 3, maturi cu bine 8, maturi cu suficient 8, iar 2 ênși s'au respins din câte un obiect până la tómnă.

Asilul de copii românesc din Brașov. Esamenul cu micii elevi ai asilului de copii românesc din Brașov s'a ținut în sâmbăta trecută. Numărul elevilor a fost 70, cari după mórtea regretatei Augusta Glodariu au fost instruiți de dșora Maria Bogdan. Elevii, scrie „Gazeta Trans.” intrară doi câte doi, cântând un frumos cântec pentru marș și ținând în mâni câte un buchet de flori. Apoi s'au cântat în marș câteva poezii, au format un cerc și au rostit o rugăciune și au încheiat prin niște jocuri libere mai ușore. Ca ocupațiune mai seriosă li s'a dat să formeze diferite figuri cu bôbe de linte și cu niște bețișore. În sfêrșit li s'au împărțit bonbóne și bucuria a fost generală.

Invetătorii români gr. or. din protopresbiteratul Tinca în Biharia au ținut adunarea generală a reuniunii lor în comuna Ianoșda la 8/20 iunie, sub presiul adm. prot. Nestor Porumb, fiind de față aproape toți invetătorii. S'a constatat, că fondul reuniunii se urecă la 104 fl., bibliotecă n'are de loc, dar s'a decis să se cumpere cărți. Au ținut prelegeri practice invetătorii M. Hașăș, T. Roșu, V. Străuș; au citit lucrări I. Costa, M. Hașăș și T. Roșu.

Gimnasiul din Șimleu al minorităților va obține în curênd dreptul de publicitate. Motivul acordării este că numitul gimnasiu are o misiune culturală printre românii din Selagiu.

C E E N O U ?

Hymen. Dl George Albu, absolvent de teologie din archidieceasa Sibiiului, s'a logodit cu dșora Aurelia Cado, fiica preotului Nicolae Cado din Păclișa.

Șciri personale. Dl Alesandru Odobescu, distinsul nostru archeolog și membru al Academiei Române, precum aflăm, are să vină a petrece câteva sêptemâni la Stâna-de-Vale, de a cărei frumuseți a auđit vorbindu-se mult. — Dl V. A. Urechiă a obținut de la regele Carol titlul de ofițer al ordinului „Stêua României”. — Dl Grigore V. Maniu, avocat în București, fiul dlui Vas. Maniu, membru al Academiei Române, a fost numit judecător-sindic la Ilfov.

Asociațiunea transilvană. Comitetul central a ținut ședință la 13 iunie n. sub presiul dlui I. M. Moldovan, carele a presintat o hârtie a primarului orășănesc din Sibiu, prin care se notifică un ordin al ministerului de interne, care pretinde să se modifice paragrafi 5 și 21 din statutele Asociațiunii, pentru cuvântul că nu mai corespund. Acăsta modificare avea să se facă în doue luni, dar considerând că modificarea statutelor e un drept al adunării generale, care se va ține numai la sfêrșitul lui august, comitetul a cerut prelungirea termenului și a ales în comisiunea care să facă proiectul de modificare, pe dnii dr. Il. Pușcariu, I. V. Russu și P. Cosma.

Domnișorele române din Sibiu. Eugenia Simonescu, Alesandrina Cunțan, Letiția Roșca, Elena Cunțan și Leontina Simonescu, sânt acuzate de „transgresiune contra statului”, din cauza că au purtat tricoulul național. Causa întieiu s'a pertractat la judecă-

toria r. din Sibiiu, apoi s'a transpus la oficiul de poliție de acolo. Apărătorul dşorelor, e dl avocat dr. Amos Frâncu.

Petreteri de vără. Teologii din diecesa Orădiimari vor arangia la 22 iulie o petrecere de vără in Moftinul-nou, in folosul studenților săraci de la Beinş. — *Tinerii argăsitori români din Lugos* vor arangia duminică la 14 iulie n. o petrecere cu dans in grădina otelului Concordia. Venitul curat e destinat pentru cumpărarea lampionelor de serenadă pe sēma Reuniunii române de cântări și musică de acolo. — *La V. Sântionă* inteligența română din comuna V. Sântionă va arangia la 14 iulie n. o petrecere de vără in folosul bisericei gr. c. de acolo. Comitetul arangiator s'a compus astfel: președinte Auxentiu Mureșan, cassar Ioan Godolean, secretar Nic. Kabdebo, controlor Nic. Tincu. — *Scolile gr. or. din Fabric* au arangiat la 1 iulie o petrecere de vără in pădure, la care au luat parte mai multe familii române; băeții conduși de dl învățator Trăian Lungu au declamat poesii naționale.

Institute noue de bani. La Sasca-Montană in Bănat se inființază o cassă de păstrare pe acții, care a ținut adunarea sa generală constituantă la 1 iulie n. In capul intreprinderii stau: A. Alecsandrovici, Nicolae Mircea, Simeon Vițan, Ion Murgu, Costa Radici, Alexandru Valuțan, Filip Baieș, Iene Trandafir, Nistor Trandafir, Vasile Iorga, Maxim Jucu, Gavril Popovici, George Nadașhiu, Petru Bugariu, Pavel Vițan. — *In Bucovina* asemenea s'a inființat o bancă românescă, la Cernăuți in urma stăruinței dlui Modest cav. de Grigorcea.

Un român milionar. George Pomuț, un român din Giula, comitatul Bichiș, contimporan al lui Gozdu, a emigrat de mult in America, unde ș-a făcut stare și a murit, lăsând vr'o trei milioane. Câteva familii române din Giula, rude a reposatului, după multe stăruințe au reușit să fie recunoscute ca moștenitoare. Reprezentanții și avocatul lor, au să plece in curēnd in America, spre a primi moștenirea.

„Timisana“. Institutul de credit și economii „Timisana“ serie „Dreptatea“, a ținut la 29 iunie adunare generală estraordinară și a hotărit urcarea capitalului de acții la 300.000 fl. împărțit in 3000 de acții de câte 100 fl.; prin emisiunea primă sunt acoperiți 100.000 fl., acum la emisiunea a doua s'au subseris in 1800 de acții 180.000 fl.; și adunarea a autorisat direcțiunea a emite și restul de 200 de acții și prin acesta va fi completată suma de 200.000 fl. In sensul acesta s'au modificat și statutele și operațiunile institutului s'a pus pe un teren cu mult mai vast decât cel de până acuma.

Bal la Betlean. Inteligența română din Betlean, comitatul Solnoc-Dobăca, va arangia cu concursul mai multor tineri de la scolile inalte, o petrecere de vără, la 11 iulie n. in sala casinei din Betlean Venitul curat se va intrebuiță pentru un scop filantropic.

Cronică mică. In capela română din Plevna s'a oficiat joi la 27 iunie n. un parastas pentru odihna sufletului soldaților români căduți in resbelul de la 1877—78. Au asistat pe lângă dl general I. Lahovari și ofițerii cari l'au insoțit, toți ofițerii bulgari in garnisonă la Plevna, cu soțiile lor, precum și autoritățile orașului. — *Regele Oscar* al Svediei și Norvegiei a vizitat sâmbătă bastimentul român „Elisabeta“, cu care ocaziune a decorat cinci ofițeri de pe bordul bastimen-

tului. — *Bismarck e bolnav*, fiul seu Herbert s'a dus a-l vedē; șcirile mai noue asigură că bolnavul e mai bine. — *Camera franceză* a votat suprimarea tuturor taxelor asupra beuturilor igienice și a adoptat un amandament care le inlocueșce printr'o supra-taxă asupra alcoolului și monopolului de rectificare a alcoolului. — *Din Bulgaria* a mers la Petersburg o deputațiune, care a dus o cunună pe mormēntul lui Alesandru III; scopul deputațiunii este să induplece pe țarul ca să recunoscă pe principele Ferdinand. — *Impărătesa Germaniei* s'a bolnăvit la Kiel, incăt a trebuit să mai rămână acolo câteva zile. — *Dl G. Duca*, directorul general al căilor ferate române, care representă România la congresul din Londra al căilor ferate, a fost ales raportor al congresului și a ținut un discurs care a avut un fôrte mare succes.

Necrolôge. *Vasiliu Parel*, preot gr. c. român in Ocna-Șagatag in Marămureș, a incetat din viēță la 28 iunie, in etate de 38 ani. Repăusatul a fost nepot de frate al In. Pr. SSale părintelui episcop Michail Pavel de Oradea-mare; il mai geleșce soția n. Lucreția Vultur cu doi copii, vărul Michail Pavel jr. posesor in Slatina și afinul Vasiliu Ioddy paroc și protopop in Vad. — *Alesandru Augur*, paroc gr. c. in Tēca și viceprotopopul tractului Fărăgău, a murit la 21 iunie in etate de 35 ani. — *Teodor Roman*, paroc gr. c. in Cicalău, comitatul Sătmăr, a repausat la 39 iunie in etate de 58 ani.

Călindarul săptămânei.

Dumineca a 4-a după Rusalii. Ev. dela Mateiu, c. 8, gl. 4, a inv. 5.			
Ziua sept.	Călindarul vechiu	Călind. nou	Sorele.
Duminecă 25	Cuv. Fevronia	7 Willibald	3 33 8 6
Luni 26	Cuv. David	8 Chilian	3 34 8 6
Marti 27	Cuv. Samson	9 Cirilus	3 35 8 4
Mercuri 28	SS. Ciril si Ioan	10 Amalia	3 36 8 4
Joi 29	(†) Petru si Pavel	11 Amelberg	3 37 8 4
Vineri 30	† Sub. SS. Apostoli	12 Henric	3 38 8 2
Sâmbătă 31	Cosma si Damian	13 Margareta	3 39 8 1

Acesta e numărul din urmă in semestrul prim

ianuarie-iunie. Rugăm dar pe toți cei ce primesc fôia noastră, să binevoiescă a ne raspunde abonamentul.

In mijlocul indiferentismului general față de literatură, cu mari greutăți susținem „Familia“. Greutățile inse nu ni se fac prin lipsa de abonanți, ci prin obiceiul devenit aprôpe general d'a nu plăti regulat costul foi.

Dacă numai ômenii săraci ar fi de așa, n'am avē nimic de dis; dar când vedem că mulți de stare bună și de poziție mai distinsă, incă remân datori: suntem siliți a face apel la sentimentul de corectitate al tuturor, rugându-i să trimită regulat abonamentul, precum primesc și fôia regulat, căci dacă numai puțini își implinesc datoria la vreme, cu ce să suportăm noi cheltuelile edițiunii?!

La inceputul fie-cărui treiluniu, noi anunțăm, că cei ce nu mai vor să aibă fôia noastră, să ne innapoeze numărul prim séu al doile; deci cei ce primesc fôia și mai departe, trebuie să șcie că au o datorie de implinit, fără să mai aștepte alte avisuri, — căci a primi o fôie, dar a nu plăti abonamentul, nu este nici just, nici — corect.

Editura «Familiei».

Proprietar, redactor respunzător și editor: **IOSIF VULCAN.**

CU TIPARUL LUI IOSIF LÂNG IN ORADEA-MARE.